

Meslek Öncesi Öğretmen Yetiştirme

Türkçe - Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi

ve Mikro-Öğretim Uygulamaları

Prof. Dr. Ali GÖÇER

Prof. Dr. Ali GÖÇER

**Meslek Öncesi Öğretmen Yetiştirme
TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ
ve Mikro Öğretim Uygulamaları**

ISBN 978-625-7880-98-5
DOI 10.14527/9786257880985

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Hocam Prof. Dr. Mukim SAĐIR'a
ve Özel Öğretim Yöntemleri dersine girdiđim tüm
Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarına...*

Prof. Dr. Ali GÖÇER

Kayseri'de doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Kayseri'de tamamladı. Selçuk Üniversitesi Niğde Eğitim Yüksekokulu Sınıf Öğretmenliği ile Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisans, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalında doktora çalışmasını tamamladı. 2006-2009 yılları arasında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak çalıştı. 2009 yılından beri Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Adıyaman ve Kayseri illerinde Sınıf ve Türkçe öğretmenliği yaptı. Öğretmenliği sırasında Millî Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığının düzenlemiş olduğu Türkçe Öğretimi ve Metotları Kursu; Türkçe Öğretimi Yöntem ve Teknikleri Semineri; Türkçe Programını Değerlendirme Semineri vb. faaliyetlere katılarak Türkçenin eğitimi ve öğretimi konusunda bilgi ve deneyimini artırmaya çalıştı. 1999 yılında Ordu'da düzenlenen Türkçe Öğretimi Formatörlük Kursu'na katılarak Formatör Türkçe Öğretmeni oldu.

Yazmış olduğu şiirleri ve araştırma - inceleme yazıları *Yörtürk, Erciyes, Mavi-Yeşil, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Öğretmen Dünyası, Güneysu, Radikal İnternet, Dil Dergisi, Millî Eğitim, Türk Dili, Turkish Studies* gibi popüler ve akademik dergilerde yayımlandı. Yazarın, öğretmenlik yıllarında hazırladığı Konuşmamızı Süsleyen Etkili ve Güzel Sözler, Konuşmamızı Süsleyen Tarihî ve Edebî Anekdotlar adlarında iki derleme çalışması vardır. Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı, Dil Eğitiminin Temel Kavramları, Türkçe Öğretimi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi adlı kitaplarda bölüm yazarlığı yanında elinizdeki kitaptan başka İlkokuma ve Yazma Öğretimi, Yazma Uğraşısı-Yazma Eğitimi, Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme ve Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları adlarında dört kitabı daha bulunmaktadır.

Yazar, Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme, dil becerileri çerçevesinde Türkçe eğitimi ve genel olarak öğretmen eğitimi ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖN SÖZ

Etkili ve başarılı bir eğitimin yürütülmesinde öğretmenlerin meslek öncesi eğitimi ve yetiştirilmesi önemi büyük öneme sahiptir. Okullarda Türkçe-Türk dili ve edebiyatı eğitimi verecek öğretmen adaylarının meslek öncesi eğitimlerinde öğretmenliğe hazırbulunmuşluklarının sağlanmasında Özel Öğretim Yöntemleri dersi ve bu ders çerçevesinde gerçekleştirilen mikro öğretim uygulamaları büyük önem taşımaktadır. Lisans programlarından Özel Öğretim Yöntemleri dersinin kaldırılması ve yerine mikro öğretim adlı seçmeli ders getirilmesi meslek öncesinde öğretmen eğitimi ve yetiştirilmesinde uygulamalı derslerin önemini göstermektedir.

Öğretmenlerin, programlarda yer verilen amaçları gerçekleştirmeleri ve öğrenme süreçlerini planlayıp yürütebilmeleri için teorik ve uygulamalı dersler aracılığıyla donanım kazanmaları gerekmektedir. Türkçe-Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının meslek öncesinde mikro öğretim uygulaması deneyimlemesiyle eğitimlerinde kazandıkları teorik bilgileri beceriye dönüştürmelerine, öğretmenlik rollerini içselleştirmelerine ve mesleklerine donanımlı bir şekilde hazırlanmalarına fırsat sunulmaktadır.

Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik rollerini yerli yerince sergileyebilmeleri için teorik bilgi kazanmalarını, pratiğe yönelik yeterlik ve yetkinliklerini geliştirmeleri için hazırlanan Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ve Mikro Öğretim Uygulamaları adlı bu kitabın öğretmen adaylarına yararlı olması hedeflenmektedir.

Bu kitabın, başta Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarına olmak üzere Türkçe ve edebiyat eğitimi ile ilgili herkese yararlı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Ali GÖÇER

ORCID No: 0000-0002-6880-2611

Eylül 2020, Çaybağları-Erenköy, Melikgazi/Kayseri

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....vii

1. BÖLÜM

MESLEK ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN ADAYLARININ YETİŞTİRİLMESİ

Eğitim, Eğitimin Amacı ve İşlevi.....	1
Meslek Öncesi Eğitimde Öğretmen Adaylarının Yetiştirilmesi	4
Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler.....	11

2. BÖLÜM

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEK ÖNCESİ EĞİTİMLERİNDE MİKRO ÖĞRETİMİN YERİ, ÖNEMİ VE İŞLEVLERİ

Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Mikro Öğretim Tekniğinin Önemi.....	15
Teorik Bilginin Beceri Olarak Sergilenmesinde Uygulama Çalışmalarının Önemi..	16

3. BÖLÜM

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YETİŞTİRİLMESİ SÜRECİNDE OKUL DENEYİMİ VE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSLERİNİN YERİ, ÖNEMİ VE İŞLEVLERİ

Meslek Öncesi Öğretmen Yetiştirmede Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Yeri ve Önemi	23
Öğretmenlik Uygulamasının İlkeleri.....	29
Öğretmenlik Uygulamalarının Öğretmen Adaylarına Sağladığı Yararlar	30
Uygulama Rehber Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları	31

4. BÖLÜM

TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENİ YETERLİKLERİ

Öğretmenlik Mesleği.....	35
Öğretmenlik Mesleğinin Temel İlkeleri.....	35
Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	36
Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Kullanım Alanları	43
Türkçe Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri.....	45
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri	47
Öğretmenlerin Öğretim Tasarımı Yeterlikleri.....	55
Edebiyat Alan Bilgisi.....	48

Dil ve Anlatım Alan Bilgisi	49
Türk Dili ve Edebiyatı Alan Eğitimi Bilgisi	50
Tutum ve Değerler	53

5. BÖLÜM TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA AMAÇLAR VE KAZANIMLAR

Eğitim Programlarının İçeriği ve İşlevleri	57
Derslerin Öğretim Programlarında Amaçlar	62
Türkçe Dersi Öğretim Programında Amaçlar ve Kazanımlar	63
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında Amaçlar ve Kazanımlar	64
Türkçe Öğretim Programının İçeriği, Yapısı ve Felsefesi	65
Yapılandırmacı Yaklaşım Dayalı Öğretim Programının Özellikleri	66
Yapılandırmacı Öğrenme Süreçlerinin Başlıca Özellikleri	67
Yapılandırmacı/Oluşturmacı Öğretme Yaklaşımında Öğretmen Rollerini	68

6. BÖLÜM TÜRKÇE DERSİ METİN İŞLEME SÜRECİ

Türkçe Dersinin Önemi ve İşlevleri	71
Eğitim Lideri Olarak Türkçe Öğretmenlerinin Sorumluluk ve Rollerini	72
Türkçe Öğretmenlerinin Ders Öncesi Hazırlık ve Planlama Yapmaları	73
Metin Temelli Türkçe Ders İşleme Çalışmaları	74
Türkçe Dersi Metin İşleme Süreci	76
Metin İşleme Süreci Etkinlik ve Uygulamaları	77
Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinin Aşamaları	78
Metin Temelli Öğrenme ve Beceri Geliştirme Süreci	78
Anlama: Okuma Anlama	79
Anlama: Dinleme-İzleme Anlama	80
Bağlam Temelli Sözcük Öğretimi Çalışmaları	81
Okunan/Dinlenen-İzlenen Metinlerin Anlaşılma Durumu	83
Metin Altı Soruları ve İşlevleri	83
Anlatma: Konuşma	85
Anlatma: Yazma	86
Dil Bilgisi Öğretimi	87
Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarının Metin İşleme Sürecindeki	

Yeri ve İşlevi.....	89
Eğitimde Planlamanın Önemi ve Gerekliği.....	91
Ders İşleyiş Planlaması Niçin Önemlidir?	92
Ders İşleyiş Taslağı Hazırlama	92
Ders İşleyiş Aşamaları Biçimsel ve İçerik Bölümü.....	95
Bütünleyici Çalışma/Tamamlayıcı Görev	101
Anlatma: Yazma.....	102
Bütünleyici Çalışma/Tamamlayıcı Görev	102
Dil Bilgisi Öğretimi	103
SONUÇ.....	105
Metin İşleme Sürecine Yönelik Farkındalık Artırıcı, Pekiştirici Sorular.....	106

7. BÖLÜM

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ METİN İNCELEME VE ÇÖZÜMLEME SÜRECİ

Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminin Amaçları	109
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları.....	110
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarında Ders İşleme Süreci Uygulanmalarına Yönelik Açıklamalar	113
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğrenme-Öğretme Süreci	114
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Metin İnceleme ve Çözümleme Süreci Ders İşleyiş Örneği.....	125
Ölçme ve Değerlendirme	130

8. BÖLÜM

DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Dil Bilgisi Öğretimi	131
Metin Temelli Dil Bilgisi Öğretimi.....	134
Dil Eğitiminde Bütünlük İlkesi	134
Dil Bilgisi Öğretiminde Yöntem	135
Sezdirme Yöntemi	135
Tümevarım Yöntemi	136
Çözümleme Yöntemi	138

9. BÖLÜM SÖZCÜK ÖĞRETİMİ

Dil Eğitiminde Sözcük Öğretiminin Yeri ve Önemi.....	139
Bağlam Temelli Sözcük Öğretimi.....	141

10. BÖLÜM TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİNDE ÖĞRETİM TASARIMI VE ÖĞRENME ORTAMLARI

Öğretim Tasarımı ve Sınıf İçi Öğrenme Ortamları.....	145
Türkçe ve Edebiyat Derslerinde Öğretim Tasarımı ve Öğrenme Ortamı.....	149
Öğrenci Merkezli Eğitim Ortamlarında Strateji, Yöntem ve Teknik Kullanımı.....	150
Buluş yoluyla öğrenme stratejisi.....	150
Tartışma yöntemi.....	151
Soru-cevap tekniği.....	152
Sokrat tekniği.....	152
Beyin fırtınası tekniği.....	153
Öğrenci Merkezli Eğitimde Öğretmen ve Öğrencilerin Rollerini.....	153
Öğrenci Merkezli Eğitimde Etkinlikleri Gerçekleştirme Süreci.....	156
Öğrenci Merkezli Öğretimin Özellikleri.....	157
Etkileşim Temelli Öğrenme ile İlgili Yaklaşımlar.....	157
Öğretim Tasarımının Özellikleri.....	160
Öğretim Tasarımının Temel Öğeleri.....	161
Öğretim Tasarımı Modelleri.....	161
Öğrenci Merkezli Eğitimde Ortamın Sosyal Boyutu ve Etkileşimli Öğretim Tasarımı.....	163
Etkileşimli Sınıf Ortamının Yararları.....	165
Etkileşimli Sınıf Ortamlarında Öğretmenin Rollerini.....	166
Etkileşimli Sınıf Ortamlarında Öğrencilerin Rollerini.....	167
Eğitimde Teknolojiden Yararlanma ve Çoklu Ortam Tasarımı.....	167

11. BÖLÜM TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİNDE MATERYAL GELİŞTİRME VE KULLANMA

Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimde Materyal Geliştirme ve Kullanma Durumları.....	173
Öğretimde Materyal Kullanmanın Yararları.....	176
Materyal Geliştirmede Öğretmen Nitelikleri.....	178

Materyal Seçiminde Uygulanabilecek Ölçütler	179
Türkçe Derslerinde Kullanılacak Materyallerin Özellikleri.....	181
Türkçe Eğitiminde Kullanılacak Araçlar	181
Eğitimde Teknolojik ve Mobil Araçların Kullanımı	182
Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması İçin Hazırladıkları Materyallerden Örnekler	183

12. BÖLÜM ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.....	191
Ölçme-Değerlendirmenin Metin İşleme, İnceleme ve Çözümleme Sürecindeki Yeri ve İşlevi	193
Ölçme ve Değerlendirme İlkeleri	194
Öğrencilerin Dil Becerilerini Kullanabilme Yeterliklerinin ve Beceri Gelişim Durum- larının Belirlenmesi.....	196
Okuma Becerisinin Değerlendirilmesi.....	196
Dinleme Becerisinin Değerlendirilmesi.....	197
Konuşma Becerisinin Değerlendirilmesi	197
Yazma Becerisinin Değerlendirilmesi.....	198
Türkçe Eğitiminde Değerlendirme Yaklaşım ve Uygulamaları.....	199
Süreç Değerlendirme	200
Performans Değerlendirmenin Avantajları.....	204
Ders İçi Etkinliklere Katılım Durumu ve Genel Performansın Değerlendirilmesi.....	204
Süreç Değerlendirme Yöntem ve Araçları.....	205
Performans Görevi.....	205
Proje Çalışmaları	206
Öğrenci Ürün Seçki Dosyası (Portfolyo).....	206
Kontrol Listeleri.....	208
Kavram Haritaları.....	208
Çalışma Yaprakları	209
Anekdot Kayıtları	209
Gözlem.....	210
Görüşme	210
Kendini Anlatma (Self Report).....	211
Öğrenme Günlükleri.....	211
Tanılayıcı Dallanmış Ağaç.....	211
Yapılandırılmış Grid.....	212

Öğrencilerin Değerlendirme Sürecine Katılması.....	212
Öz Değerlendirme.....	213
Akran Değerlendirme.....	214
Grup Değerlendirme.....	214
Dereceli Puanlama Anahtarları.....	214
SONUÇ DEĞERLENDİRME.....	216
Yazılı Sınavlar.....	217

13. BÖLÜM

MİKRO ÖĞRETİM TEKNİĞİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Bilgi ve Beceri Bağlamında Eğitimin İçerik ve İşlevi.....	227
Mikro Öğretimde Üç Önemli Unsur: Gözlem Yoluyla Öğrenme, İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Yansıtıcı Düşünme.....	232
Gözlem Yoluyla Öğrenme.....	232
İşbirliğine Dayalı Öğrenme.....	233
Yansıtıcı Düşünme.....	234
Mikro Yansıtıcı Öğretim.....	235
Mikro Yansıtıcı Öğretimin Aşamaları.....	236
Genişletilmiş Mikro Öğretim.....	237
Mikro Öğretim Ders İmecesi.....	238
Mikro Öğretim Tekniğinin Uygulanmasına Yönelik Yaklaşımlar.....	240
Mikro Öğretim Tekniğinin Amaçları.....	244
Mikro Öğretim Tekniğinin Kullanıldığı Yerler.....	246
Mikro Öğretim Tekniğinin İlkeleri.....	247
Mikro Öğretim Tekniğinin İşlevleri.....	248
Mikro Öğretim Tekniğinin Yararları ve Sınırlılıkları.....	249
Mikro Öğretim Tekniğinin Yararları.....	249
Mikro Öğretim Tekniğinin Sınırlılıkları.....	253
Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Tekniği ve Yararları Üzerine Yapılan Araştırma Sonuçları.....	255
Mikro Öğretim Tekniğinin Uygulama Sürecine Yönelik Teknik Açıklamalar.....	259
Aday Öğretmenlerin Mikro Öğretim Ders Etkinliği İşleyiş Döngüsü.....	260
Adayların Gerçekleştirdikleri Mikro Öğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi.....	263
Genel Değerlendirme ve Raporlama.....	266
Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Ders İşleme Performanslarının Değerlendirilmesinde Kullanılabilecek Ölçme Araçları.....	268

Mikro Öğretim Uygulaması Sürecinde Roller ve Çıktılar	275
Öğrenen Merkezli Öğretmen Eğitiminde Etkinliklerin Gerçekleştirilmesi Süreci	276
Mikro Öğretim Uygulanması Sürecine Yönelik Yönerge ve Açıklamalar.....	280
Hazırlık ve Planlama	280
Öğretimi Gerçekleştirme.....	280
Performansın Değerlendirilmesi	281
Mikro Öğretim Etkinlik Sürecinin Aşamalarının Uygulamalardaki Görünümü.....	281
Hazırlık ve Planlama	281
Derse Geçiş	284
Dersi Tamamlama	285
Türkçe Öğretmeni Adaylarının Mikro Öğretim Uygulamalarına Yönelik Yaptıkları Çalışmalarla İlgili Örnek Dokümanlar.....	286
Kaynakça.....	323
Dizin.....	337